

עו"ד ראובן לדיאנסקי
סגן ראש העירייה
ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות
ושיפור פני העיר (שפ"ע)

סיכום דיון וועדה משותפת לאיכות סביבה וטבע עירוני מתאריך 22.12.2020
הדיון התקיים באפליקציית ה"זום"

נושאי הדיון:

- פעילות הרשות לאיכות הסביבה וקיימות בשנת 2020 והצגת תכנית העבודה לשנת 2021
- הצגת תוכנית היער העירוני והחזון לטיפול ותוספת עצים בעיר

ראובן לדיאנסקי, סגן ראש העירייה ויו"ר הוועדות: הישיבה תעסוק היום בשני נושאים: האחד, הצגת תכנית היער העירוני, כולל תהליכים פורצי דרך וחשובים מאוד לגבי העצים בעיר. אני יכול לומר שבשלוש השנים האחרונות יש שינוי מקצה לקצה בעירייה בכל הקשור ליחס לעצים. הנושא השני הוא סיכום שנת העבודה של הרשות לאיכות הסביבה וקיימות, נמצאים פה יו"ר הרשות ונציגים נוספים.

הרשות לאיכות הסביבה וקיימות עוסקת במגוון רחב של נושאים. מצבת כוח האדם שלה היא פחות מארבעים איש, ומשמיעת כל הנושאים שהרשות עוסקת בהם נראה כאילו מדובר על אגף עם מאות עובדים – קיימות, גינות קהילתיות, חקלאות עירונית, טבע עירוני, חינוך סביבתי, שכונות מקיימות, רכזי קיימות בשטח (יש כרגע שבעה), תכנית עירונית למזון בריא ובר קיימא, פעילות בינלאומית על פי אמנת מילאנו וארגון C-40, טיפול במפגעים ושמירה על בריאות הציבור והסביבה, מתן חוות דעת לפני הוצאת היתרים לעסקים בתהליכי רישוי, טיפול באזבסט ועוד.

אני יכול לציין שני אירועים משמעותיים בשנה החולפת: האחד הוא השקת תכנית הפעולה להתמודדות עם משבר האקלים. זו תכנית פורצת דרך וראשונה מסוגה בישראל, ולצד המדינה נמצאת מאוד מאחור בכל הקשור להתמודדות עם משבר האקלים. השני, הוא תיקון לחוק העזר העירוני לגבי איסור הכנסה ושימוש בכלים חד פעמיים בחופי הים. יש עוד הרבה יוזמות שנקטעו באיבן כתוצאה ממשבר הקורונה.

שנת 2021 היא השנה שבה נתחיל את מימוש התכנית להתמודדות עם משבר האקלים, כאשר המטרה המרכזית, שהצלחנו בה, היא להחדיר מספר נושאים לתוך תכניות העבודה של יחידות שונות בעירייה. למשל אגף שפ"ע, מינהל בינוי ותשתיות, מינהל ההנדסה ומשרד אדריכל העיר. האתגר הוא להטמיע את זה בתכניות העבודה ולהוציא את זה לפועל. התכנית מדורגת ופרושה על פני 10 שנים, כאשר כל מספר שנים יהיו מדדים ובדיקות לגבי הדברים שקורים או לא קורים ביחידות השונות.

איתן בן עמי, מנהל הרשות לאיכות הסביבה וקיימות, עיריית תל אביב-יפו (מצגת): הוצאנו חוברת עם תכנית ההיערכות לשינויי האקלים ובה 84 משימות ל-16 יחידות עירוניות שנכנסות לתכנית העבודה לשנת 2021, ומתחילות להכין את העיר להסתגלות לשינויי האקלים. יש לה שני מוטיבים עיקריים: הראשון, התייחסות למי הנגר וטיפול בהצפות, בו כבר אושר פיילוט של גגות כחולים וגגות ירוקים – אלה גגות שמשהים מי נגר כדי שלא יצטברו בכביש ויושהו על הגגות, וכך מערכת הניקוז תוכל להתמודד עם זה. הדבר השני הוא התחממות העיר, שקשור בכל הנושא של שתילת עצים.

אנחנו מתחילים את החלק השני, לאחר שכבר הטמענו במערכות העירוניות משימות הקשורות בנושא טיפול במי נגר. החלק השני אמור לטפל גם בפליטת גזי החממה, ואנחנו עובדים עם המחלקות הרלוונטיות בתחום האנרגיה, התחבורה, הפסולת והבנייה. היתה לנו סדנה מקצועית בינלאומית וכעת אנחנו בונים את התכנית כדי לעמוד ביעדים השאפתניים.

עיריית תל אביב-יפו

עו"ד ראובן לדיאנסקי

סגן ראש העירייה

ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות

ושיפור פני העיר (שפ"ע)

בשני השלבים אנחנו אמורים להסתמך על משרדי הממשלה ועל חוקים שיעברו, למשל עידוד שימוש באנרגיה סולארית, תחבורה חשמלית, טיפול באשפה ועוד. אנחנו את החלק שלנו עושים.

חלק מהתכנית היא "חזון עיר גנים תל אביב-יפו 2.0" שאמורה להחזיר עטרה ליושנה בכל רחובות העיר – שתילה של עצים ושיחים וטיפול בחצרות על פי תכנית גזס. הירייה הראשונה תהיה בט"ו בשבט. בתכנית הזו אנחנו אחראים על הקהילה ובעלי העניין – כיצד לעבוד עם התושבים כדי לחזק את הרשת הירוקה בעיר. אני הופתעתי ממספר החצרות הפרטיות שעבדנו בהן השנה, כ-300. לאחר שקיבלנו תקציב לשתילת 100 אלף עצים בתל אביב עד שנת 2030, בט"ו בשבט הקרוב מתחילים בשתילה בהרבה מאוד מקומות בעיר. מתמקדים כרגע בדרום מזרח – נווה שאנן, שפירא והסביבה.

תכנית נוספת שאנחנו עובדים עליה, המתייחסת לצמצום פליטות גזי חממה, היא "עיר אוויר נקי". עבדנו עליה עם המשרד להגנת הסביבה ויש לנו כבר מזכר הבנות מוכן. זה כמובן גם בשיתוף עם משרד התחבורה ועם משרד המשפטים שצריך לאשר אותה. הכוונה היא לרשת את צמתי הכניסה לעיר במצלמות, לקבל ממשרד התחבורה את רישיונות הרכב של רכבים מזהמים שלא יוכלו להיכנס לתל אביב. רכב שייכנס יקבל אוטומטית קנס גבוה. מדובר על כ-40 אלף רכבים כאלה ברחבי הארץ, והמערכת יודעת להתעדכן לגבי רכבים שיכולים לצאת מהמאגר אם יהיה להם תקן ירוק (יורו 7). לא הסכמנו לעשות רק אזור במרכז העיר שיהיה עם אוויר נקי אלא הלכנו על כל העיר, כולל אתרי הבנייה שזו תהיה בעיה משמעותית.

בנושא התברואה הנענו שני מהלכים – לכל צמודי הקרקע בצפון העיר חולקו שקיות כתומות לאיסוף זבל מופרד אחת לשבוע, במקומות שאין מקום להניח פחים כתומים. המהלך הצליח מעל המשוער והתושבים כבר מבקשים שני ימי איסוף משום שאחד לא מספיק. במקביל, יש ניסיון בדרום העיר לפרוץ את הרעיון שרכב פינוי עובד רק בשכונה אחת, ונבנה עבורו מסלול חדש שכולל רחובות שניתן להציב בהם פחים וכך נכנסו עוד כמה מאות משפחות לתכנית המיחזור. יש היום הרבה בתי אב בתל אביב שכבר מפרידים אשפה.

שכונה מקיימת: הוספנו את נווה שאנן לתכנית ויש שם 3 אנשי צוות. אחד עוסק בחקלאות עירונית ועובד עם הקהילה בגידול מזון, השניה היא רכזת לביטחון תזונתי שהוצמדה למסיל"ה ועובדת על פי משולש הביטחון התזונתי – הצלת מזון, מכירה מוזלת וחלוקה של מזון; כלכלת בית – הדרכות והקניית ידע על קניית מזון והארכת חיי מדף; גידול מזון ביתי.

אנחנו עובדים עם ארגון "לתת" על פרויקט של איסוף מזון שקרוב לפוג לו התוקף ולהביא אותו לצרכנייה חברתית בדרום העיר, עבור אוכלוסיית הזרים והאוכלוסייה הנזקקת. יש לנו היום יותר מזון שרוצים לתרום לנו מאשר אנחנו מסוגלים לקבל ולחלק. אנחנו עובדים עם כל הארגונים והשחקנים הרלוונטיים בנושא הזה. האתגר הכי גדול הוא הטיפול באוכלוסייה הזרה שכבר תקופה ארוכה לא עובדת ונמצאת במצב קשה מאוד.

במסגרת החברות שלנו בארגון C-40, אנחנו מעודדים נשים להגיע לעמדות בכירות בדיקטוריונים ולעודד יזמות נשים, והצלחנו להביא לזוכה בשנה השנייה ברציפות – אנאי גרין – עם פרויקט של הצללה סולארית שנותן צל ביום ואור מאנרגיה סולארית בלילה. הולך להיות פיילוט בעתידים. יש קבוצה נוספת של 10 יזמות שכל אחת קיבלה מנטורית לעבודה על פרויקטים חברתיים-קהילתיים.

עיריית תל אביב-יפו

עו"ד ראובן לדיאנסקי

סגן ראש העירייה

ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות

ושיפור פני העיר (שפ"ע)

בנושא האנרגיה, אפשר לראות על פי דו"ח האנרגיה של 2019 שהעיר ממשיכה להתייעל אנרגטית. חסכנו כמיליון ש"ח לעירייה ביחס לשנים קודמות, למרות תוספת של תאורת רחוב ומבני ציבור. זה הרבה בזכות החלפת תאורת הרחוב לפנסי לד, חלקם נשלטים ואנחנו עושים ניסיונות של שליטה פר שעה. כלומר, בשעות הלילה מעמעמים את האורות עוד יותר עד הבוקר. יצא לדרך פרויקט טעינה חשמלית של אוטובוסים על גבי הדרך, יש פיילוט כרגע. העירייה מקדמת גם פרויקט ענק של פאנלים סולאריים על גגות של מבני ציבור. במקביל עובדים על התייעלות בתצרוכת החשמל בבתי ספר על ידי פיקוח מסודר של המערכות, בעיקר על התאורה והמזגנים שאב הבית יכול לשלוט עליהם מהבית.

תכנית דגל כחול, בשיתוף עם אגף החופים – חופים מקבלים "דגל כחול" שאומר שהם מנוטרים בצורה מקיימת מבחינה בריאותית. כל החופים שלנו הם כאלה. אנחנו מוסיפים לכך את המימד הקהילתי, יחד עם בתי הספר והקהילה המקומית. החזון שלנו הוא חוף ללא פלסטיק – העברנו כבר במועצת העיר את החוק ופתחנו במהלכים ובחשיבה לקראת עונת הרחצה הבאה כיצד ליישם את זה, הן בהסברה והן באכיפה. אני מקווה שמשרד הפנים יאשר לנו את החוק.

פעולות נוספות: פעולות לניקיון חופים, סקר פסולת חוף למיון הפסולת, פיתוח תכניות לימודים למדעי הים בעירוני ה'.

תכנית החינוך שלנו עברה שינוי בעקבות הקורונה. היא היתה פרונטלית ברובה, ורכזת החינוך שלנו העבירה הרבה מאוד מהתכנים לזום. אנחנו מצליחים להמשיך ולהניע את התכניות, ו"תרגמנו" את התכנית להיערכות לשינויי האקלים גם עבור ילדים כדי שהם יוכלו לקחת בה חלק ולחשוב איך הם נרתמים לטובת העניין. אחד הדברים החשובים שנעשה בין השנה שעברה לבין השנה הזו הוא כניסה מאסיבית לחינוך העל יסודי, שם אפשר לעשות עבודה הרבה יותר עמוקה ורחבה. השאיפה היא להכניס את נושא הסביבה בשנה הבאה כמקצוע למידה עם מבחן בגרות.

יוזמות קהילתיות – אנחנו מפרסמים קולות קוראים לתושבים להתארגנות ויוזמות בתחום הסביבה והם מקבלים כסף עבור קידום היוזמה. הוצאנו חוברת שמסכמת את הפרויקטים שכבר יצאו לדרך. החשוב והיפה הוא שאלה יוזמות של תושבים ואנחנו מחברים אליהם את מי שצריך כדי שזה יקרה. הביצוע והיישום באחריותם וזה מתנהל בצורה יוצאת מן הכלל. השנה קיבלנו 73 פניות ו-11 זכו בתקציב של המשרד להגנת הסביבה, ואנחנו הוספנו עוד וחלק מהם אף נכנסו לתכנית העבודה של שפ"ע.

חשוב להדגיש שלרשות לאיכות הסביבה יש מערך בסיסי של מניעת זיהומים והרבה מאוד מומחי תוכן שעובדים עבורה. גם התכנון הסביבתי התחזק מאוד בשנה האחרונה וכיום כמעט כל התכניות של בינוי בעיר עוברות דרך הרשות. אנשי התכנון והיחידה האסטרטגית מבינים את החשיבות של מניעת מטרדים מראש. ככל שהתכנון הסביבתי יהיה חזק יותר יהיו לנו הרבה פחות בעיות ומטרדים סביבתיים בהמשך.

ראובן לדיאנסקי: אחד הדברים פורצי הדרך שקרו בשנים האחרונות זה שהנושאים הסביבתיים והמקיימים, על כל השלוחות שלהם, הפכו להיות נושאים שיש הרבה מאוד יחידות עירוניות שמשתפות פעולה בינן לבין עצמן לגביהם, בדרך כלל בהובלת הרשות לאיכות הסביבה. איתן דיבר פה על אגפים משמעותיים בעירייה שלוקחים חלק בתכנית, ואפשר לומר בגאווה שהפעילות הסביבתית היום היא הוליסטית ויש הרבה יחידות שלוקחות בה חלק. גם העובדה שאנחנו חלק מארגון כמו C-40 היא לא טריוויאלית בכלל. מדובר על עשרות ערים ענקיות שלעומתן תל אביב היא עיר קטנטונת. כל ההתפתחות בשנים האחרונות מניעה אותנו לפעולה קדימה. יש הרבה מאוד אנשי מקצוע, גם בדרגים זוטרים, שמכניסים את הערכים והעקרונות הללו לעבודה, ואנחנו מצליחים להדביק בכך גם "דינוזאורים ותיקים" שמשתפים

עיריית תל אביב-יפו

עו"ד ראובן לדיאנסקי

סגן ראש העירייה

ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות

ושפיר פני העיר (שפ"ע)

פעולה וזזים איתנו ביחד, וזה מאוד חשוב. שינויים בארגונים גדולים לוקחים זמן, אבל אני חושב שבנושא הזה אנחנו במקום הרבה יותר טוב מאשר היינו לפני מספר שנים, וזה הולך ומשתפר.

שאלות והערות מהמשתתפים

מיכל ברזל-כהן: אני הבאתי לעירייה כבר לפני 30 שנה רעיון של "אקו-מתנ"ס" – פורמט שפיתחתי עם גלעד גולדמן בלב תל אביב. אני שומעת על פרויקטים שמשלבים גינות קהילתיות עם מרכזים קהילתיים. נאבקתי שנים על הגינה הקהילתית בקרית ספר, ואין לנו מרכז קהילתי שיהיה אקו-מתנ"ס, ואף שמעתי שמתכוונים לעקור את הגינה הזו שאני עובדת בה כבר 8 שנים.

איתן בן עמי: אני אבדוק את העניין הספציפי הזה ואחזיר תשובה.

אביטל יוגב, מנהלת קהילת תל אביב, החברה להגנת הטבע: השתתפתי בישיבה של הדגל הכחול ושמעתי איך העירייה ערוכה ומערכת הניקוז מוכנה, אבל כשהגיע הגשם כל הביוב קרס לתוך הים. אני אשמח להבין למה זה קרה, ואיך נערכים לכך שזה לא יקרה בשנה הבאה?

איתן בן עמי: עשו שם באמת הרבה מאוד עבודה, אבל הבעיה היא שבשנים האחרונות בנו עם המון בטון במקום מקומות לחלחול. מטחי הגשם שירדו הביאו לנו בעיה. העיר התעוררה, הבינה את זה, כיום מגדילים את שטחי החלחול בתכניות בניין עיר, אישרו לנו גגות משהי מי נגר – זה שינוי רדיקלי מהמצב הקודם. יש פתרונות מבוססי טבע. יש הרבה עבודה לעשות, כולם מבינים את הבעיות ואיך צריך לפתור אותן במהירות. יש דברים שנכנסים באופן מידי כמו הפיכת שטחי אספלט לשטחים מחלחלים. אמנם הבעיה כבר כאן אבל אנחנו מטפלים בדברים באופן מידי. אני יכול לצרף לסיכום הפגישה גם את פירוט הפעולות שנעשו ואיפה הן נעשו.

ראובן לדיאנסקי: מה שרואים בשבועות האחרונים, הכתמים החומים בים וסגירת חופי הרחצה, נובע בעיקר מהעובדה שבחלק מהרשויות המקומיות, וגם בחלק מהשכונות הוותיקות בתל אביב, אין הפרדה בין הניקוז לבין מערכת השפכים. ולכן לבריכות השפד"ן בראשון לציון מגיעים גם שפכים, גם ניקוז וגם גשמים שיוורדים באופן ישיר. היתה ישיבה אצל מנכ"ל העירייה שבה ניתנו מספר הנחיות ומשימות לגופים שונים, לרבות השפד"ן, אבל ההתמודדות עם הפרדת מערכת התיעול והניקוז מהשפכים ב-24 רשויות שונות זה מגה-פרויקט לאומי. מדובר בהרבה מאוד כסף שנדרש להשקיע בתשתית הזו ובלי שהמדינה תיכנס לזה, זה לא יקרה. ועד שזה לא יקרה, אנחנו נראה מידי פעם הגלשות של שפכים לתוך הים שנובעות מהעובדה שאותן הבריכות לא יכולות להכיל גם את השפכים וגם את מי הניקוז.

לימור שלהב: אחד הדברים החשובים הוא שמירה על עצים. בבנייה בשטחים חומים יש כריתות של כל העצים ולדעתי צריך לשים דגש על העצים. למשל העצים שנמצאים בגבולות המגרש לא חייבים להיכרת. האם אפשר לשים על כך דגש בתכניות בנייה – ללא כריתת עצים באופן גורף?

ראובן לדיאנסקי: אנחנו עושים את זה טוב יותר מבעבר, כנראה שעדיין לא מספיק טוב וצריך להשתפר בהקשר הזה. יחד עם זאת, וזה פרדוקס גדול, העירייה מטילה צו גינון במגרשים פנויים עד הוצאת היתר בניה במטרה להפוך אותם לחורשות זמניות. כשמדובר בשטח פרטי זה הכי הרבה שאפשר לעשות, אבל זה עדיף על לא לשתול כלל. צריך לשכלל גם את כל עניין העתקת העצים, במיוחד עצים בוגרים.

עיריית תל אביב-יפו

עו"ד ראובן לדיאנסקי

סגן ראש העירייה

ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות

ושיפור פני העיר (שפ"ע)

הדס שהרבני: אני מבקשת לשאול על המהלכים שאתם עושים בכל הקשור בתכנון ובנייה בהיבטים של רעש וזיהום אוויר. ועדת תכנון ובנייה נתקלת בשאלות נכונות של חברי המועצה אבל בפועל לא נותנת תשובות והפרויקטים ממשיכים. בפועל העירייה היא גם בעלת הקרקע, גם היוזמת, גם המאשרת וגם המבצעת. מי מפקח על מי?

ראובן לדיאנסקי: תכנית צ' – שעל פיה בונים מבני ציבור בעיר – לא מחייבת לצערי הרב עריכת תסקיר סביבתי ובדיקת זיהום אוויר וזיהום קרקע. אני חושב שזה בעייתי וצריך לתקן את זה. כממלא מקום ועדת המשנה לתכנון ובנייה, אני פוגש בתכנית לבניית מבנה ציבור רק פעם אחת, בשלב תכנית העיצוב שמסדירה תכנונית את הפרויקט. היתר הבניה ניתן על ידי רשות הרישוי, אני בכל ישיבה על מבני ציבור, בשלב תכנית העיצוב, אומר דברים מאוד ברורים – שחובה לעשות תסקיר סביבתי ובעיקר במקומות רגישים לעשות גם בדיקת זיהום אוויר. יש הבנה שבעתיד לגבי פרויקטים של מבני ציבור תהיה הנחייה לבדוק מהו השטח החום הפנוי הטוב ביותר בהקשרים הסביבתיים על מנת לבנות בו את הבניין, ובשלב התכנון יתייחסו לאופי שבו יש להסדיר את הבניין – כיוונים, צמצום זיהום אוויר וכו'. הדגש על כך יהיה משמעותי יותר וייעשה גם מודל למדידת זיהום אוויר.

מיכל ברזל כהן: כל עוד לא קמתם ודפקתם על השולחן ושיניתם את תכנית צ', בעצם אתם הולכים אחורה. הכל מסורס, כל הדברים החכמים והיפים לא שווים הרבה. אני אצא איתך להפגין על זה, ראובן.

חמדה דרבקין: אני מבקשת להביע את מלוא הערכתי לכל העשייה הזו. זה לא מובן מאליו בכלל. אני רוצה להעלות את עניין מי הנגר – יש לי הרגשה שאנחנו צועדים קדימה עם הטכנולוגיה אבל מזניחים פתרונות שהיו קיימים שנים והיו יעילים כמו בורות מים. יש מקומות בארץ ששם ממרזבים את כל המים מהגגות לתוך בורות, וזה מהווה מי השקיה לכל תקופת הקיץ.

ראובן לדיאנסקי: זה יהיה מאוד נוח ליזם ואז הוא לא ישאיר מקום לשטחי חלחול ושוב נקבל בעיקר בטון.

יואב קרמר: אני מצטרף לתודות ולברכות על העבודה ועל הזמינות והשירות שלכם. אני חושב שמה שצריך ללכת עוד צעד קדימה זה נושא התיאום. ציינת שיש מחלקות שונות בעירייה שמעורבות, אני עדיין חושב שהרשות לתחבורה לא מפנימה מספיק את נושא משבר האקלים ויכולה בקלות רבה מידי להרוס שטחים פתוחים, איי תנועה ירוקים ועצים. אותו דבר לגבי אגף שפ"ע בעניין הריסוס, וגם מחלקת תכנון – אמנם אדריכל העיר איתנו אבל התכנון עדיין נוגס בשטחים פתוחים. צריך לדייק עוד יותר את התיאום בעניין הזה.

ראובן לדיאנסקי: תודה רבה לאנשי הרשות לאיכות הסביבה וקיימות, ממש באופן אישי לכל אחת ואחד, על המסירות והמקצועיות ואיכות העבודה, שמזכירה מחויבות של אנשי עמותות ופעילים יחד עם אנשי מקצוע. אנשים שבאים לעבודה עם כל הלב, הנשמה והרצון. אתם שותפים חשובים מאוד בשינוי שאנחנו מחוללים בעירייה בתחומים האלה. נעבור עכשיו לטלי ממשרד אדריכל העיר שתציג את נושא היער העירוני.

טלי ברגל, רכזת בכירה למרחב ציבורי, משרד אדריכל העיר (מצגת): אני שותפה לחלק מהדברים שעלו פה, ולכן החלה התכנית הזו. זו לא עוד תכנית אסטרטגית אלא תכנית פעולה, משום שדברים קורים עכשיו בשטח וצריך פתרונות מיידיים. אני אציג בקצרה את העבודה, שמרכזת סביב שולחן אחד בעירייה את כל מי שמטפל בעניין העצים.

אנחנו רואים את השחיקה של עיר הגנים, אפשר לראות את זה בבניינים שעברו התחדשות וההשפעה שלהם על עיר הגנים כפי שתכנן גדס, שלאט לאט נשחקת. במקביל יש עבודות תשתית רבות בעיר, חלקן נעשות בלי תיאום מלא איתנו. אנחנו

עו"ד ראובן לדיאנסקי
סגן ראש העירייה
ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות
ושיפור פני העיר (שפ"ע)

עובדים על התיאום הזה, וזו אחת הסיבות שיצרנו את התכנית. אל מול זה יש יעד של הוספת 100 אלף עצים למרחב העירוני בעשור בקרוב. האתגרים הללו הביאו אותנו לפעול יחד לטובת החזון של עיר הגנים תל אביב 2.0.

יער עירוני היא הסתכלות על כל השטחים הירוקים כמערכת אחת – שדרות, רחובות, שטחים פרטיים וציבוריים פתוחים, פארקים וכו'. אי אפשר להמשיך להסתכל על כל אחד בנפרד. החזון שלנו הוא לשמור על שלד ירוק שיהווה תשתית איתנה מבוססת עצים בוגרים בכל שטחי העיר, לטובת איכות החיים של תושבי העיר, מבקריה והחי בה. זהו חזון שאפתני שמכוון את כולנו למטרה. מטרות התכנית הן הגנה וטיפוח העצים הקיימים, עיבוי והעצמה של היער הקיים, ניהול איכותי של המשאב הזה ועירוב בעלי העניין הקשורים לטיפול בנושא.

עקרונות התכנית – אנחנו מבינים שהעצים הם של כולם ולכן העיקרון הראשון הוא שותפות מלאה; רשת שמייצרת תשתית אקולוגית לעיר; זהות מקומית – עיר גנים; חוסן ושגשוג של משאבי הטבע.

האנשים שעובדים איתנו יחד חולקו לצוותים:

צוות תכנון וליבה מתעסק בליווי של כל הצוותים ובתכנון עתידי – תכנון לנטיעת העצים, איפה נוטעים אותם, איך מגיעים ליעד. צוות התכנון היום שוקד על איפה אפשר לנטוע ואיך לשפר את הקיים. נעשים מחקרים בנושא שאנחנו משתמשים בהם, מיפויים של חום, נטיעות שאפשר לעשות באופן מיידי במקומות קלים, בחינה של חצרות קדמיות במקומות צרים.

DATA וניהול ידע – מיפוי גאוגרפי ואגרונומי, איך להעריך את המשאב הזה באופן שוטף ולחבר את כל המחלקות לאותו מנגנון. בימים אלה החל סקר שמוביל אגף שפ"ע במטרה להכין "תעודת זהות" לכל עץ באמצעות הצמדת קוד QR ולחבר את הכל למערכת שכולם יכולים לראות – גם מתכננים וגם אנשי תחזוקה. בעתיד אנחנו רוצים להנגיש את זה גם לציבור. הסקר מתחיל בדרום ומזרח העיר משום ששם יש הרבה תכניות התחדשות עירונית שהן איום על העצים הקיימים. זהו גם אזור עם אי נוחות טרמית שדורש טיפול, וגם התכנית הקהילתית תתמקד שם.

מגן דוד ירוק, תהליכים וממשקים – מיפוי כל האיומים הקיימים והתמודדות איתם תוך כדי תנועה, מיסוד תהליך הוליסטי שמתייחס למשאבי הטבע והפחתת כריתות עצים בוגרים למינימום.

קהילה ובעלי עניין, בשיתוף עם הרשות לאיכות הסביבה – שיתוף בעלי עניין והרחבת מעגלים, הגברת השקיפות מול הציבור. זה החלק הכי חשוב – זו פעם ראשונה שאנחנו מציגים את זה. יהיו לנו בעתיד גם מפגשים נוספים.

ראובן לדיאנסקי: תודה טלי. אנחנו זקוקים לשיתוף פעולה של הגופים התפעוליים והמבצעים כדי שהתכנית הזו תצא לפועל. משרד אדריכל העיר הוא משרד מתכנן, ובסוף צריך את מינהל החינוך, את מינהל קהילה ואת היחידות העירוניות. שיתוף הפעולה הוא הכרחי.

טניה דדון: נשמע שנעשית פה עבודה מאחורי הקלעים וזה משמח. באותה נשימה אני שואלת מה קורה עם הגיזום האדיר והאלים שמתנהל בשטחים הציבוריים והפרטיים ביער. אדם שגוזם עצים לא צריך כלל רישיון לכך, ונעשים גיזומים בצורה שהעצים לא יכולים להשתקם כלל. בשדרות חן נגזמו העצים בצורה מחרידה. אני ממש מבקשת לשים על כך דגש.

ראובן לדיאנסקי: זה בהחלט נושא חשוב. יש בעיר מספר גורמים שגוזמים – אגף שפ"ע, חברת החשמל, נ.ת.ע וגם אנשים פרטיים שגוזמים בחצרות. יש תקנות ברורות שמגדירות מהו גיזום מאסיבי. צריך ליצור כאן איגום ועבודת צוות שאפשר

עיריית תל אביב-יפו

עו"ד ראובן לדיאנסקי
סגן ראש העירייה
ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות
ושיפור פני העיר (שפ"ע)

יהיה באמצעותה ליצור כללים והנחיות לגבי אופן הגיזום, קודם כל במוסדות ציבור ואחר כך גם בשטחים פרטיים. יש גם הנחיה שבעונת הקינון של הציפורים אנחנו לא גוזמים עצים בעיר. אנחנו ניתן על כך את הדעת.

ברכה קונדה: אני רוצה להתייחס לנושא של עיר הגנים – זה מלווה את תל אביב עוד מימי אחוזת בית, והשאלה היא איך נהיה עיר גנים חכמה ומשגשגת. לכן כדאי לייצר רצף ולחזור למקורות, כפי שנכתב בתכנית גדס. למשל שילוב של עצי פרי שלא ראיתי שקיים. אפשר להוציא הרבה עומק מהעשייה שהיא מעבר ליעד הכמותי. נושא נוסף הוא ההיבט האקולוגי – איזה סוגים של טבע עירוני העצים הולכים לזמן, אילו עצים יישתלו כאן ועוד.

רועי אהרון: שמעתי את הדברים קצת ברגשות מעורבים. אני רואה פה עבודה נהדרת ומחויבות לרעיון. מצד שני, מרגיש לי שזה קצת טיפה בים ואם לא נכוון לכוכבים לא נגיע למקום שאנחנו רוצים. למשל מיחזור זה דבר שמזיק לסביבה ולא מועיל, משום שהוא לא מחזורי. אוגרים ואוספים כמויות של פלסטיק במקום להגדיר יעד של "תל אביב בלי פלסטיק". צריך לזכור גם שפליטות המזהמים גבוהות יותר בתל אביב ב-25% מאשר ערים אחרות.

גם בנושא בנייה ירוקה, צריך לחשוב מראש על הבעיות ולא למצוא להן פתרונות אחר כך. אם יש למשל רחוב שברור לגמרי שאי אפשר לשתול בו עצים אז צריך לחסום כניסת רכבים לרחוב הזה ולשתול עצים במקום הבטון. זה אולי נשמע אוטופי אבל בסופו של דבר אי אפשר לאכול את העוגה להשאיר אותה שלמה. צריך להגדיר יעדים שאפתניים יותר. זה נשמע מפוצץ, אבל הדברים אפשריים, במיוחד שהכוונה היא לטובתנו.

טלי ברגל: בעניין הדברים של ברכה, ברור שמה שהצגתי זה על קצה המזלג והעבודה עדיין בתהליך. אנחנו מבססים כרגע רשימה חדשה לנטיעת עצים, שמתייחס לשינויי האקלים וגם בנויה על מגוון ושילוב של עצי פרי שדורשים פחות השקיה. אחד הדברים הנוספים הוא הוספה של כוח אדם שמטפל בעצים – צריך להגדיל אותו משמעותית וזה לא יעבור מ-0 ל-100 אבל זה יקרה. בסוף אנחנו מודעים לכל הבעיות ומנסים להתמודד איתן. אנחנו נעשה מפגשים נושאים לכל נושא ונושא כדי להגביר את השקיפות מול הציבור.

טלי קניג: אני רוצה להעלות את העובדה שאין פיגוי של פח כתום מהרבה משרדים, וגם את עניין הקומפוסטרים שביקשתי לפני מספר חודשים וטרם קיבלתי.

ראובן לדיאנסקי: כרגע אין פחים כתומים באזורי תעשייה. צריך לעשות חשיבה מחודשת סביב העניין הזה משום שזה נושא שדורש מענה. אני מייחס חשיבות רבה להפרדה במקור בקרבת בית המגורים, כיום אנחנו מתקדמים אבל הנושא הזה יחסית חלש מכל מיני סיבות. יש לנו עוד הרבה לאן להתקדם ולכן לשאוף.

עינת גפן סגל: יש תכנית שלמה של קומפוסטציה, ויש רכז שמלווה את זה ומרכז את הבקשות לרכישה. אפשר לפנות אלינו בבקשה לספק קומפוסטר. אנחנו לא מספקים אותם אלא מאפשרים רכישה בסבסוד של 70% כולל ליווי והדרכה כיצד להשתמש בהם. זה מפורסם באתר העירוני, ניקח לתשומת ליבנו פרסום נוסף.

זו הזדמנות לספר גם על האתר שלנו – sviva-tlv.com – יש שם המון מידע, והוא עבר עכשיו ריענון. הוא מהווה אמצעי תקשורת ישירה עם התושבים.

גליה חנוך רועה: אני רוצה להתייחס לעניין העצים – מובן מאליו שאי אפשר להשוות את ה-100 אלף עצים שיישתלו לעצים ותיקים ולכמות העצים שנכרתו. שווה לשים הרבה יותר מאמץ על אי כריתת עצים ותיקים ולהתייחס אליהם כתשתית לכל דבר. האם התייחסתם לאיך שותלים את העצים ופרטי השתילה?

עיריית תל אביב-יפו

עו"ד ראובן לדיאנסקי

סגן ראש העירייה

ממונה על תחום איכות הסביבה, קיימות

ושיפור פני העיר (שפ"ע)

איתן בן עמי: התייחסנו לכך – לפי הנחיית המנכ"ל העצים יישתלו בוגרים יותר, עם בית גידול ראוי, יקבלו טיפול בשנים שהם צעירים על ידי צוות שילווה את השתילה, ובתכנון יפנו את המקום שצריך בתת הקרקע כדי שהעץ יוכל להתפתח. יש עץ כזה לדוגמה שנשתל עכשיו בשדרות בן גוריון, עם בית גידול ראוי. כך ישתלו העצים מעכשיו.

ראובן לדיאנסקי: הדברים קורים. למשל, לא הייתי צריך לפנות יותר מפעם אחת לאגף שפ"ע כדי שיחליפו את העצים ברחוב שלום אש בעצים בוגרים. יש גם עניין של הטמעת תהליכים – חלק מהעבודות מתבצעות על ידי קבלנים והם רגילים למשהו אחר. יש גם עצים שבכלל לא צריכים להיות שתולים בעיר, כמו דקלים. השינוי קורה.

אנחנו נמשיך לא רק לדבר בישיבות אלא גם לעשות. אני מודע לביקורת שיש וזה בסדר גמור. השילוב של נבחרי ציבור, אנשי מקצוע וציבור שמבקר אותנו הוא סופר חשוב. זה מראה לנו שאנחנו לא עובדים בחלל ריק, אלא שיש דרישות וזה חשוב מאוד לתושבים שגרים פה. הלוואי ויהיו יותר ויותר פעילים שיציפו את הדברים ויעלו בקשות. אני מקווה ומצפה לכך שיהיו הרבה יותר אנשים שהנושאים הסביבתיים יהיו יקרים לליבם, יעלו בעיות וגם ייטלו חלק בעשייה. זה חשוב להראות שיש לנושאים הללו חשיבות ציבורית, משום שככל שזו תהיה גדולה יותר גם השקעת המשאבים וההתייחסות העירונית תהיה גדולה יותר. הלוואי שיהיו לנו פעילים בתחום איכות הסביבה כמו שיש פעילים נגד הורדת מקומות החניה בעיר. תודה רבה לכולם.

רשם: יפתח שוע